

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Кафедра загальної і соціальної психології та психотерапії,
Кафедра політичної психології та соціально-правових технологій
Інститут психології імені Г. С. Костюка
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра психології
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Кафедра загальної та практичної психології
Білоруський державний університет
Факультет філософії і соціальних наук
Кафедра загальної і клінічної психології**

МАТЕРІАЛИ

IV НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ ЗАГАЛЬНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

21 травня 2020 року

Київ – 2020

УДК: 159. 316.6:615.851

М 54

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 5 травня 2020 р.).

Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства/Матеріали IV науково-практичної конференції з міжнародною участю (21 травня 2020 року, м. Київ). [За ред. д.п.н., проф.С. О. Ставицької, к.п.н., доц. Д.Д. Отич, к.п.н., доц. А. Ф. Федоренко]. – Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2020. – 232 с.

Збірник містить матеріали IV науково-практичної конференції з міжнародною участю «Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства», що висвітлюють результати психологічних досліджень проблем розвитку особистості в глобалізованому світі, в умовах суспільних криз й питань загальної і соціальної психології та психотерапії в контексті надання психологічної допомоги.

За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор

© Колектив авторів, 2020

© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2020

Співак Ніна Василівна

*Старший викладач кафедри психології
НПУ імені М. П Драгоманова, (м.Київ)*

Співак Дмитро Мирославович

*Старший викладач кафедри політичної
психології та соціально-правових технологій
НПУ імені М.П. Драгоманова, (м.Київ)*

СТИЛЬ СПІЛКУВАННЯ ЯК ПРОЯВ ІНДИВІДАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

У психології індивідуальність розглядають як неповторність та своєрідність рис особистості. Індивідуальна кожна людина, своїми здібностями, характером, темпераментом, інтелектуальними особливостями і можливістю засвоювати інформацію, інтересами, проявами та властивостями психічних процесів, волею та емоціями. Індивідуальність проявляється у діях і поведінці людини, у своєрідності спілкування з іншими людьми, та характеризується несхожістю, нестандартністю, унікальністю особистостей, тому так цікава для нас кожна людина і таке важливе спілкування з нею.

Проблему індивідуальності вивчали філософи античності – Платон, Арістотель, Теофраст, звертаючи увагу на соціальні, статеві, расові та інші відмінності, вчені в більшості пояснювали індивідуальні відмінності людей природою вроджених чинників та задатків .

У ХІХ і ХХ століттях та в наш час науковцями публікується ряд праць, в яких вивчається проблема індивідуальності. Це роботи Я.Буркхарда, В. фон Гумбольдта, В. Дільтея, В.Штерна, Г.Олпорта, А.Маслоу, К.Роджерса, Д.Келлі, С.Л.Рубінштейна, Б.Г.Ананьєва, І.І.Резвицького, Ю.М.Орлова, С.Д.Максименка, Т.М.Титаренко і інших.

В. фон Гумбольдт звертає увагу на індивідуальні відмінності людей, які базуються на основі суттєвих і постійних властивостей індивідуальності особистості.

В.Ділтей вважає, що індивідуальність формується під час накопичення досвіду різних стосунків, які створюють кожного разу нові поєднання, що і є ознакою відмінності індивідуальностей.

В.Штерн розкриває ознаки особистості і вважає, що індивідуальність – це третя і основна ознака особистості після причинності і реальності. Г.Олпорт визначає індивідуальність як «сукупність відмінностей, які взяті разом і є чимось більшим, ніж просто сума окремо взятих елементів» [1]. С.Л.Рубінштейн зазначає, що людина є індивідуальністю в силу наявності у неї особливих, одиничних, неповторних властивостей. І.І.Резвицький вважає «індивідуальність – як інтегральне поняття, що виражає особливу форму буття індивідів. В якості індивідуальності людина є автономним і неповторним суб'єктом свідомості і діяльності, здатним до самовизначення, саморегулювання, самовдосконалення в умовах суспільства» [2].

На думку Т.М.Титаренко, людина стає індивідуальністю, коли соціальні приписи, що засвоюються, набувають у її життєвому світі неповторної форми, індивідуальних стильових характеристик. Це відбувається за рахунок практично безмежної відкритості, поліфонічності, здатності людини до розвитку [3].

Свою індивідуальність, самобутність, несхожість людина набуває і реалізує у соціумі, у спілкуванні з іншими людьми. Спілкування виконує основну регулятивну функцію і є механізмом соціально-психологічного управління поведінкою людини.

С.Д.Максименко і інші, розглядаючи проблему індивідуальності, звертаються до поняття стилю у спілкуванні як індивідуальної характеристики особистості, що існує у певній динаміці.

А.В.Лібін вивчає стиль як ієрархічну модель, яка має різні стильові прояви, наприклад, стиль перцепції, мислення, способу психологічних стратегій у подоланні труднощів, індивідуального стилю діяльності людини та спілкування.

Л.Я.Дорфман розглядає стилі через форми активності людини, які зміщуються між двома полюсами суб'єктивним і об'єктивним, тобто переходять від внутрішньої динаміки індивідуальності до зовнішньої взаємодії з оточуючим світом.

Стиль спілкування є наявною системою принципів, норм, методів, прийомів діяльності і поведінки, які індивід застосовує у спілкуванні. Традиційно у психології виокремлюють три стилі поведінки та комунікації : авторитарний, демократичний та ліберальний.

Дослідження стилю спілкування як прояву індивідуальності особистості проводилось зі студентами гуманітарних факультетів НПУ імені М.П.Драгоманова. Студентам пропонувалась методика «Ваш стиль спілкування», де за кількістю набраних балів досліджувані розподілились на три групи. Перша група - досліджувані, які набрали менше 34 балів відносяться до категорії людей, недостатньо впевнених у своїх силах і можливостях, вони нерішучі, мінімально активні, таких студентів виявилось 35 %. До другої групи відносяться такі люди, які мають мету у житті, часто досягають успіхів у справах, до критики ставляться доброзичливо, у стосунках з іншими врівноважені – це досліджувані які набрали від 35 до 44 балів і становлять 65%. До третьої групи відносяться люди, що набрали більше 45 балів, агресивно налаштовані, неврівноважені, такі, що досягають успіху, незважаючи на інтереси оточуючих. Серед опитуваних студентів таких осіб не було виявлено. Це пояснюється специфікою обраних професій та навчального закладу, де проводилось тестування. Тому коло досліджень потрібно розширювати, залучивши інші категорії та соціальні групи людей, щоб скласти більш об'єктивну картину індивідуальних стилів спілкування.

Список використаних джерел:

1. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды / Г.Олпорт // [Пер. с англ. Л. В. Трубицыной и Д. А. Леонтьева]; под общ. ред. Д. А. Леонтьева. М.: Смысл, 2002.
2. Резвицкий И.И. Личность, индивидуальность, общество / И.И.Резвицкий.

М., 1984.

3. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості / Т.М.Титаренко. К., 2013